

PIOTR DZIERŻANOWSKI

Polski Instytut Spraw Międzynarodowych

ORCID: 0009-0000-4111-7596

dzierzanowski@pism.pl

Sekurytyzacja relacji gospodarczych USA z Chinami

The Securitisation of US–China Economic Relations

Słowa kluczowe:

sekurytyzacja, relacje
USA–ChRL, polityka
handlowa, bezpieczeństwo
gospodarcze, Chiny, USA,
globalizacja

Keywords:

securitisation,
US–China relations,
trade policy, economic
security, China, USA,
globalisation

Sekurytyzacja relacji gospodarczych USA z Chinami

Artykuł analizuje ewolucję podejścia Stanów Zjednoczonych do relacji gospodarczych z Chińską Republiką Ludową i ocenia, czy zmiany te można interpretować jako proces sekurytyzacji w rozumieniu szkoły kopenhaskiej. Punktem wyjścia jest założenie, że standardowe narzędzia ekonomii nie wystarczają do wyjaśnienia współczesnych napięć w systemie handlu międzynarodowego, w szczególności w relacji USA z ChRL. W pracy wykorzystano podejście z zakresu ekonomii politycznej, koncentrując się na identyfikacji aktorów sekurytyzujących, formułowanych przez nich zagrożeń, reakcji audytarium oraz przyjmowanych środków nadzwyczajnych.

Badanie obejmuje trzy etapy: okres protosekurytyzacji przed 2008 r., fazę dojrzewania dyskursu sekurytyzacyjnego w latach 2008–2016 oraz etap sekurytyzacji wykonawczej po 2016 r. Wskazano, że proces ten przebiegał stopniowo, uczestniczyły w nim zarówno środowiska eksperckie, jak i polityczne, a jego kulminację stanowiło przyjęcie przez administrację Donalda Trumpa i Joe Bidena szerokiego zestawu instrumentów polityki gospodarczej uzasadnianych względami bezpieczeństwa narodowego.

Wnioski wskazują, że relacje gospodarcze USA z ChRL zostały w znacznym stopniu podporządkowane logice sekurytyzacji, co przejawia się zarówno w dyskursie politycznym, jak i praktyce decyzyjnej. Proces ten ma charakter trwały i podważa założenia liberalnego ładu handlowego opartego na zasadach Światowej Organizacji Handlu, powodując jego erozję i przyczyniając się do wzrostu roli państwa oraz czynników politycznych w kształtowaniu relacji gospodarczych.

The Securitisation of US–China Economic Relations

The article analyses the evolution of the United States' approach to economic relations with China and assesses whether these changes can be interpreted as a process of securitisation within the framework of the Copenhagen School. The point of departure is the assumption that standard economic analysis tools are insufficient to explain contemporary tensions in the international trading system, particularly in the US–China relations. The study employs a political economy perspective, focusing on the identification of securitising actors, the threats they articulate, audience response and the extraordinary measures they propose and implement.

The analysis covers three stages: the proto-securitisation period prior to 2008, the phase of maturing securitisation discourse between 2008 and 2016, and the stage of executive securitisation after 2016. It is shown that this process was gradual and driven by both expert communities and political actors, culminating in the adoption by the administrations of Donald Trump and Joe Biden of a broad set of economic policy instruments justified on national security grounds.

The findings indicate that US–China economic relations have been largely subordinated to the logic of securitisation, as reflected in both political discourse and policy practice. This process appears to be durable and challenges the foundations of the liberal trade order based on World Trade Organization principles, contributing to its erosion and to the growing role of the state and political factors in shaping economic relations.

Wprowadzenie

Cel badania, założenia teoretyczne i metodologia

Bezprecedensowy wzrost gospodarczy Chin w ostatnich czterdziestu latach oraz pogłębiająca się globalizacja doprowadziły do szybkiego rozwoju relacji gospodarczych między Stanami Zjednoczonymi i Chińską Republiką Ludową (ChRL). Choć przez wiele lat zakładano, że na integracji skorzystają obie strony i będzie ona sprzyjać demokratyzacji Chin, z czasem zaczęła generować napięcia gospodarcze, społeczne oraz polityczne¹ i skłoniła Waszyngton do zasadniczej rewizji polityki wobec Pekinu². Zmiany w relacjach gospodarczych USA i ChRL trudno wyjaśnić wyłącznie przy użyciu standardowych narzędzi analizy ekonomicznej. Chiny od 2001 r. prowadziły handel zagraniczny na podstawie zasad Światowej Organizacji Handlu (WTO), w tym dążenia do liberalizacji wymiany. Dostarczały na rynki zagraniczne produkty przemysłowe, w których miały przewagę komparatywną. Była to sytuacja zgodna z teorią obfitości zasobów (twierdzeniem Heckschera-Ohlina) i koncepcją międzynarodowego podziału pracy. W ostatnich latach wskazuje się jednak, że teorie handlu międzynarodowego w niewystarczającym stopniu uwzględniają krajowe polityki gospodarcze uczestników systemu w badaniu korzyści z wymiany³. Nierynkowe praktyki gospodarcze ChRL w połączeniu z rozmiarem jej gospodarki wywołują konsekwencje sprzeczne z ideami wolnego handlu, a co za tym idzie – trudne do analizy z pomocą metodologii nauk ekonomicznych.

Głębsze zrozumienie problemów w systemie handlu światowego (który jest w okresie głębokich zmian po zwrocie w polityce celnej USA z kwietnia 2025 r.) można uzyskać, korzystając z narzędzi ekonomii politycznej – zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym – oraz

- 1 Zob. np. D. Autor, D. Dorn, G. Hanson, *On the Persistence of the China Shock*, „Brookings Papers on Economic Activity” 2021, No. 2, s. 1–2: <<https://doi.org/10.1353/eca.2022.0005>> [dostęp: 16 II 2026].
- 2 P. Dzierżanowski, *Nierównowagi w gospodarce ChRL a napięcia w relacjach z USA*, „Sprawy Międzynarodowe” 2025, t. 78, nr 1: <<https://doi.org/10.35757/SM.202578.1.05>> [dostęp: 16 II 2026].
- 3 Zob. np. M. C. Klein, M. Pettis, *Trade Wars Are Class Wars. How Rising Inequality Distorts the Global Economy and Threatens International Peace*, Yale University Press, New Haven 2020.

nauk o polityce. Celem niniejszego artykułu jest uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób zmieniło się postrzeganie relacji gospodarczych z ChRL przez USA oraz czy zachodzące zmiany pozwalają na stwierdzenie, że doszło do ich sekurytyzacji w rozumieniu zaproponowanym przez kopenhaską szkołę studiów nad bezpieczeństwem (szkołę kopenhaską)⁴.

Realizacja powyższego celu badawczego sprowadza się do uzyskania odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

1. Jak ewoluowało podejście USA do ChRL?
2. Jak zaobserwowane procesy wpisują się w ramy teoretyczne – teorii sekurytyzacji szkoły kopenhaskiej?

Artykuł nie ma na celu wyjaśnienia przyczyn wzrostu napięć gospodarczych między USA i ChRL ani rozstrzygnięcia, czy działania zmierzające do sekurytyzacji wynikały z faktycznego poczucia zagrożenia, czy też były jedynie fasadą dla protekcjonizmu, nacjonalizmu gospodarczego albo polityki imperialnej⁵. Tego rodzaju wyjaśnienia koncentrują się na źródłach polityki gospodarczej państwa, podczas gdy teoria sekurytyzacji pozwala analizować sposób przedstawiania określonych zjawisk jako zagrożeń wymagających szczególnych działań politycznych. Zaproponowane badanie koncentruje się na procesie sekurytyzowania relacji gospodarczych z ChRL z punktu widzenia USA i ze względu na przyjęte ograniczenia nie obejmuje perspektywy chińskiej ani działań podejmowanych przez władze w Pekinie w odpowiedzi na politykę Waszyngtonu.

Oprócz analizy empirycznej artykuł podejmuje próbę oceny użyteczności teorii sekurytyzacji szkoły kopenhaskiej w badaniach nad długotrwałymi procesami przemian polityki gospodarczej, zwłaszcza w kontekście późniejszej krytyki tej teorii⁶. W szczególności rozważaniom poddano moż-

4 B. Buzan, O. Wæver, J. de Wilde, *Security. A New Framework for Analysis*, Lynne Rienner Publishers, Boulder-London 1998.

5 Gospodarcze przyczyny wzrostu napięć między USA a ChRL zostały przedstawione np. w: P. Dzierżanowski, *Nierównowagi...*

6 Zob. np.: D. Bigo, *Security and Immigration: Toward a Critique of the Governmentality of Unease*, „Alternatives” 2002, vol. 27, special issue; H. Stritzel, *Towards a Theory of Securitization: Copenhagen and Beyond*, „European Journal of International Relations” 2007, vol. 13, No. 3; T. Balzacq, *The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context*, „European Journal of International Relations” 2005, vol. 11, No. 2; M. McDonald, *Securitization and the Construction of Security*, „European Journal of International Relations” 2008, vol. 14, No. 4.

liwość zastosowania klasycznych kategorii aktora sekurytyzującego, audytorium oraz środków nadzwyczajnych do procesu rozciągniętego na kilkadziesiąt lat, wskazując jednocześnie obszary, w których teoria może wymagać rozwinięcia.

W badaniu wykorzystano jakościową analizę dokumentów publicznych oraz wypowiedzi politycznych na temat relacji gospodarczych USA z ChRL. Materiał empiryczny obejmuje akty prawne, strategie bezpieczeństwa narodowego, raporty instytucji rządowych i służb analitycznych Kongresu, dokumenty administracji federalnej oraz wystąpienia przedstawicieli władz i polityków uczestniczących w procesie sekurytyzacji. Badanie obejmuje również wypowiedzi, które w momencie ich sformułowania nie stanowiły aktów sekurytyzacyjnych, lecz współtworzyły dyskurs umożliwiający późniejsze przedstawienie relacji gospodarczych USA z ChRL jako zagrożenia dla bezpieczeństwa⁷. Analiza reakcji audytorium oparta została na danych z badań opinii publicznej, wynikach wyborów prezydenckich oraz historycznej analizie stanowisk głównych partii politycznych przeprowadzonej na podstawie literatury przedmiotu.

Dalsza część pracy została zorganizowana zgodnie z zaproponowanymi pytaniami badawczymi. Ostatnia sekcja części pierwszej przedstawia wykorzystane w analizie elementy teorii sekurytyzacji i uzasadnia przyjęte rozwiązania metodologiczne. Część druga opisuje ewolucję podejścia Stanów Zjednoczonych do relacji gospodarczych z ChRL od początku lat dziewięćdziesiątych XX w. Wykorzystując aparat pojęciowy szkoły kopenhaskiej, analizuje ona dyskurs sekurytyzacyjny, reakcję audytorium oraz przyjmowane środki nadzwyczajne. Analiza uporządkowana została zgodnie z autorskim modelem trzech etapów procesu sekurytyzacji, który obejmuje: protosekurytyzację (do 2008 r.), dojrzewanie dyskursu sekurytyzacyjnego (lata 2009–2016) oraz sekurytyzację wykonawczą (od 2017 r.). Część trzecia przedstawia wnioski z przeprowadzonej analizy, m.in. dotyczące zastosowania teorii sekurytyzacji w badaniach nad bezpieczeństwem gospodarczym, i wskazuje możliwe kierunki dalszych dociekań.

7 Późniejsza literatura dotycząca teorii sekurytyzacji zwraca uwagę, że tego rodzaju wypowiedzi mogą być traktowane jako element szerszych warunków umożliwiających skuteczną sekurytyzację (*facilitating conditions*), a nie akty sekurytyzacyjne w sensie ścisłym. Zob.: M. McDonald, *Securitization...*; H. Stritzel, *Towards...*

Sekurytyzacja w ujęciu szkoły kopenhaskiej i jej krytyków

Niniejsza praca opiera się na koncepcji sekurytyzacji w kształcie zaproponowanym przez szkołę kopenhaską. Teoria ta podchodzi do zagadnienia bezpieczeństwa w sposób konstrukcjonistyczny, traktując je nie jako stan obiektywny, ale intersubiektywny proces polityczny, w ramach którego konkretne zjawiska wyłączane są ze sfery normalnej polityki, która nie jest w stanie adekwatnie na nie odpowiadać. Dla sekurytyzacji konstytutywne jest przedstawienie danej kwestii jako zagrożenia egzystencjalnego, co ma uzasadnić wykorzystanie środków nadzwyczajnych, niestosowanych w ramach normalnej procedury zarządzania państwem. Niekorzystne zjawiska mają stanowić zagrożenie dla obiektu referencyjnego, tj. takiego, który ma uprawnione roszczenie do przetrwania⁸.

Sekurytyzacja inicjowana jest przez akt sekurytyzacji, tj. przedstawienie przez aktora sekurytyzującego (przywódcę politycznego, instytucję rządową, ponadnarodowy organ mający legitymację do formułowania ocen w zakresie bezpieczeństwa, ale również badacza czy inną osobę publiczną) konkretnych zjawisk jako zagrożenia egzystencjalnego. Powodzenie sekurytyzacji wymaga zaakceptowania tego twierdzenia przez audytorium, czyli kluczowych interesariuszy: elity, społeczeństwo, liderów politycznych państw i przedstawicieli instytucji w ramach Unii Europejskiej (UE)⁹. Twierdzenie co do zasady ma postać twierdzenia warunkowego dotyczącego przyszłości, tj. przedstawiającego, co stanie się w przypadku nieprzyjęcia środków nadzwyczajnych, a co w razie ich przyjęcia¹⁰.

Choć sekurytyzacja gospodarki występuje i została zauważona w pracach szkoły kopenhaskiej, to jest ona zagadnieniem skomplikowanym, zwłaszcza w sytuacji, gdy dominują teorie neoliberalne. W ich ujęciu sama idea bezpieczeństwa gospodarczego staje się kontrowersyjna, gdyż podstawowa jednostka działalności gospodarczej, a więc przedsiębiorstwo, z założenia nie ma roszczenia do przetrwania. W związku z tym w obszarze bezpieczeństwa gospodarczego różnice między polityzacją a sekurytyzacją są

8 B. Buzan, O. Wæver, J. de Wilde, *Security...*, s. 36.

9 Tamże, s. 26.

10 C. Cordeiro Viana e Silva, A. E. Pereira, *Securitization Theory and Its Empirical Application: A Literature Review*, „Revista de Sociologia e Política” 2024, vol. 32, eo19, s. 2: <<https://doi.org/10.1590/1678-98732432e019>> [dostęp: 16 II 2026].

niewielkie (w rozumieniu radykalnego neoliberalizmu, który dominował w myśleniu o gospodarce w będących punktem wyjścia analizy latach dziewięćdziesiątych, praktycznie każda interwencja w rynek może być uzasadniona tylko nadzwyczajnymi przesłankami)¹¹. Granica między polityzacją a sekurytyzacją w gospodarce pozostaje więc w znacznym stopniu zależna od założeń co do roli państwa i rynku. Niniejszy artykuł nie zajmuje stanowiska w tym sporze, gdyż wykraczałoby to poza jego zakres. W przypadkach granicznych, w których dane zjawisko może być interpretowane zarówno jako przejaw polityzacji, jak i sekurytyzacji, zostanie ono uwzględnione w analizie, a jego ostateczna kwalifikacja – pozostawiona czytelnikowi.

Choć artykuł opiera się na klasycznym ujęciu szkoły kopenhaskiej, uwzględnia również późniejszą krytykę, która wskazuje, że procesy sekurytyzacyjne mają często charakter długotrwały i silnie zależą od kontekstu społecznego¹². W konsekwencji analizie poddano nie tylko ostateczne, udane akty sekurytyzacyjne, lecz także wcześniejsze procesy umożliwiające ich powodzenie. Oznacza to, że badanie obejmuje również zjawiska, które z perspektywy części późniejszej literatury byłyby traktowane jako okoliczności umożliwiające sekurytyzację, a nie elementy samego procesu. Praca bierze również pod uwagę argumenty, według których sekurytyzacja zachodzi w sposób rozproszony, a uczestnikami procesu są także osoby na stanowiskach wykonawczych bądź intelektualiści uzasadniający przyjęte rozwiązania¹³. W niniejszym tekście przyjęto, że klasyczne prace szkoły kopenhaskiej dostarczają przede wszystkim podstaw teoretycznych do zgłębiania procesów sekurytyzacyjnych, a nie zamkniętego modelu operacjonalizacji badań. W konsekwencji, podobnie jak w przypadku kwalifikacji środków nadzwyczajnych, w analizie dyskursu sekurytyzacyjnego uwzględnione zostaną również działania jego uczestników, którzy nie domagali się bezpośrednio sekurytyzacji, ale zwracali uwagę na kwestie o znaczeniu egzystencjalnym dla państwa, które później stawały się podstawą prób sekurytyzacyjnych.

11 B. Buzan, O. Wæver, J. de Wilde, *Security...*, s. 95.

12 M. McDonald, *Securitization...*; T. Balzacq, *The Three...*; H. Stritzel, *Towards...*

13 Zob. np. D. Bigo, *Security...*

Sekurytyzacja relacji z Chinami w literaturze przedmiotu

Kwestia postrzegania Chin jako zagrożenia dla amerykańskiej dominacji była przedmiotem wielu analiz jeszcze przed nasileniem się współczesnej rywalizacji amerykańsko-chińskiej. W literaturze konstruktywistycznej wskazywano, że narracje dotyczące zagrożeń ze strony Chin stanowiły element amerykańskiego dyskursu politycznego już XIX w.¹⁴, a ich funkcją było m.in. konstruowanie zewnętrznego innego, istotnego dla definiowania tożsamości Stanów Zjednoczonych¹⁵. Prace te dotyczyły jednak kwestii tożsamości i rywalizacji międzypaństwowej o charakterze ogólnym, a nie postrzegania relacji gospodarczych. W literaturze dyskurs zagrożenia chińskiego analizowano również z perspektywy poststrukturalistycznej, co jednak nie obejmowało analizy sekurytyzacji w ujęciu szkoły kopenhaskiej¹⁶.

Nowsze badania śledzą zmianę charakteru amerykańskiego dyskursu dotyczącego ChRL. Analizy debat prezydenckich wskazują, że już przed kampanią wyborczą Donalda Trumpa z 2015 r. Chiny coraz częściej przedstawiane były przede wszystkim jako wyzwanie gospodarcze¹⁷. Z perspektywy teorii sekurytyzacji rozpatrywano pojedyncze aspekty rywalizacji amerykańsko-chińskiej, zwłaszcza kwestie energetyczne¹⁸, technologiczne oraz zagrożenia dla infrastruktury krytycznej¹⁹. Badania te są jakościowo różne od proponowanych w niniejszym artykule, gdyż dotyczą aspektów relacji gospodarczych między USA i ChRL, które tradycyjnie

14 O. Turner, „Threatening” China and US Security: The International Politics of Identity, „Review of International Studies” 2013, vol. 39, issue 4, s. 910–914.

15 Zob. np. C. Pan, *The „China Threat” in American Self-Imagination: The Discursive Construction of Other as Power Politics*, „Alternatives” 2004, vol. 29, No. 3, s. 305–331.

16 W. Song, *Securitization of the „China Threat” Discourse: A Poststructuralist Account*, „China Review” 2015, vol. 15, No. 1, s. 145–169.

17 I. Marandici, *A Second Cold War? Explaining Changes in the American Discourse on China: Evidence from the Presidential Debates (1960–2020)*, „Journal of Chinese Political Science” 2023, vol. 28: <<https://doi.org/10.1007/s11366-023-09857-z>> [dostęp: 16 II 2026].

18 J. Nyman, „Red Storm Ahead”: Securitisation of Energy in US–China Relations, „Millennium. Journal of International Studies” 2014, vol. 43, No. 1, s. 43–65: <<https://doi.org/10.1177/0305829814525495>> [dostęp: 16 II 2026].

19 A. S. Campion, *From CNOOC to Huawei: Securitization, the China Threat, and Critical Infrastructure*, „Asian Journal of Political Science” 2020, vol. 28, No. 1: <<https://doi.org/10.1080/02185377.2020.1741416>> [dostęp: 16 II 2026].

postrzegane są jako bliskie kwestiom bezpieczeństwa. W ostatnich latach powstała również praca wprost używająca pojęcia *sekurytyzacja* w odniesieniu do środków przyjmowanych przez USA w ramach relacji gospodarczych z Chinami, ale definiująca je inaczej i znacznie szerzej niż szkoła kopenhaska²⁰.

Równolegle rozwinęła się obszerna literatura poświęcona przyczynom i konsekwencjom pogarszania się relacji gospodarczych USA i ChRL. Analizowano w niej m.in. wpływ chińskiego modelu rozwojowego na światowy handel, problem subsydiów i nadwyżek produkcyjnych, skutki tzw. szoku chińskiego dla amerykańskiego rynku pracy i systemu politycznego, a także geopolityczne konsekwencje narastającej rywalizacji gospodarczej²¹. Badania te pozwoliły dobrze opisać materialne uwarunkowania obecnych napięć oraz interesy obu stron, ale nie koncentrują się na sposobie, w jaki w amerykańskim dyskursie politycznym relacje gospodarcze z Chinami przedstawiane były coraz bardziej jako zagrożenie dla bezpieczeństwa.

Artykuł nie bada ogólnego obrazu Chin w amerykańskim dyskursie politycznym, lecz postrzeganie całokształtu relacji gospodarczych, które obejmują zarówno kwestie energii, technologii i inwestycji, jak również handel towarami przemysłowymi, tradycyjnie uznawany za domenę mechanizmów rynkowych i normalnej polityki. Przyjęte podejście zakłada więc z jednej strony ograniczenie analizy do relacji w sferze gospodarki, z drugiej zaś ich całościowe ujęcie, które pozwala na badanie procesu

20 T. Cichanowicz, J. J. Zhang, *The Politics of Securitization: U.S. and Japanese Legislative Responses to De-Risking with China*, „Law & Geoeconomics” 2025, vol. 1, issue 1: <<https://doi.org/10.1163/29505720-bja00006>> [dostęp: 16 II 2026].

21 Zob. np.: M. Pettis, *What Will It Take for China's GDP to Grow at 4-5 Percent over the Next Decade?*, „Carnegie Endowment for International Peace” [online], 4 XII 2023 [dostęp: 16 II 2025]: <<https://carnegieendowment.org/china-financial-markets/2023/12/what-will-it-take-for-chinas-gdp-to-grow-at-4-5-percent-over-the-next-decade>>; P. Dzierżanowski, *Nierównowagi...*; M. C. Klein, M. Pettis, *Trade...*; D. Autor, D. Dorn, G. Hanson, *The China Syndrome: Local Labor Market Effects of Import Competition in the United States*, „American Economic Review” 2013, vol. 103, No. 6, s. 2121–2168; D. Autor [i in.], *Importing Political Polarization? The Electoral Consequences of Rising Trade Exposure*, „American Economic Review” 2020, vol. 110, No. 10, s. 3139–3183; T. G. Grosse, *The Geoeconomics of US-China Rivalry and Its Implications for Europe*, „Studia Europejskie / Studies in European Affairs” 2025, vol. 29, No. 4: <<https://doi.org/10.33067/SE.4.2025.2>> [dostęp: 16 II 2026].

rozszerzania logiki bezpieczeństwa na kolejne obszary współpracy gospodarczej, a nie wyłącznie na sektory uznawane za szczególnie wrażliwe dla bezpieczeństwa narodowego.

Sekurytyzacja relacji gospodarczych USA z ChRL

Analiza została uporządkowana zgodnie z autorskim modelem trzech etapów procesu sekurytyzacji, różniących się charakterem dyskursu, reakcją audytorium oraz zakresem stosowanych środków politycznych. Etap protosekurytyzacji obejmuje okres dominacji liberalnego paradygmatu i rozproszonych prób jego podważenia. Będzie on więc obejmował polityzację tematu w rozumieniu szkoły kopenhaskiej oraz tworzenie warunków do sekurytyzacji w rozumieniu jej krytyków. Etap dojrzewania dyskursu sekurytyzacyjnego charakteryzuje się stopniowym wzrostem akceptacji dla narracji bezpieczeństwa oraz pojawieniem się pierwszych działań wykraczających poza dotychczasowy model polityki gospodarczej. Etap sekurytyzacji wykonawczej to już zaś przełożenie narracji na trwałe instrumenty polityki państwa.

Aktorzy sekurytyzujący i ich działania

a) etap protosekurytyzacji (do 2008 r.)

Wczesne prace podważające możliwość depolityzowania, a co za tym idzie – desekurytyzowania relacji gospodarczych po zakończeniu zimnej wojny pojawiały się już we wczesnych latach dziewięćdziesiątych²² i na początku XXI w. W 1990 r. Edward Luttwak wskazał, wprowadzając do debaty naukowej pojęcie *geoekonomia*, że gospodarka może być wykorzystywana do realizacji celów strategicznych. Zauważył, że wewnętrzna organizacja gospodarki państwa ma znaczenie dla jego relacji zewnętrznych. Już w latach dziewięćdziesiątych łączono kwestię deficytu handlowego z utratą miejsc pracy, co prowadziło do sprzeciwu amerykańskich związków zawodowych wobec członkostwa Chin w WTO²³.

22 E. N. Luttwak, *From Geopolitics to Geo-Economics: Logic of Conflict, Grammar of Commerce*, „The National Interest” 1990, No. 20, s. 17–23.

23 D. M. Lampton, *Same Bed, Different Dreams: Managing U.S.–China Relations, 1989–2000*, University of California Press, Berkeley–Los Angeles–London 2001, s. 58, 182.

W pierwszej dekadzie XXI w., jeszcze przed globalnym kryzysem finansowym z 2008 r., coraz częściej pojawiały się w debacie poglądy podważające ówczesny paradygmat relacji gospodarczych z ChRL. W raporcie dla United States – China Economic and Security Review Commission (USCC) Clyde Prestowitz wskazywał na nierównowagi makroekonomiczne, rosnący deficyt handlowy, trudności amerykańskiego przemysłu oraz dopuszczanie do manipulacji kursem waluty przez Chiny jako konsekwencje dotychczasowej polityki Stanów Zjednoczonych wobec tego kraju. Postulował również, by państwo pełniło znacznie aktywniejszą rolę w gospodarce i odeszło od dominującego wówczas paradygmatu ograniczonej interwencji. Choć celem Prestowitza nie było przedstawienie relacji gospodarczych z ChRL jako zagrożenia egzystencjalnego, wiele z jego argumentów zostało później włączonych do dyskursu sekurytyzacyjnego²⁴. Na podobne zjawiska, przede wszystkim utratę dużej liczby miejsc pracy oraz spadek dochodu pracowników, w 2008 r. zwrócił uwagę Robert Scott²⁵. Choć nie postulował on wprost sekurytyzowania ani polityzowania relacji gospodarczej z Chinami, to ze względu na skalę i wagę opisanych negatywnych skutków podjęcie działań politycznych byłoby logicznym następstwem uznania ich przez audytorium za prawdziwe. Należy więc uznać, że Scott pośrednio domagał się polityzacji stosunków gospodarczych USA z ChRL.

Z perspektywy czasu najważniejszym przedstawicielem wczesnego nurtu protosekurytyzacji okazał się Peter Navarro, jeden z bliskich współpracowników Donalda Trumpa w czasie obu kadencji prezydenckich. W wydanej w 2006 r. książce *The Coming China Wars* bezpośrednio wskazał on na duże ryzyko konfrontacji gospodarczej z Chinami. Jako główne zagrożenia wymienił m.in. nierynkowe zjawiska w gospodarce Państwa Środka, które pozwalają na sztuczne obniżanie cen, manipulację kursem waluty, naruszenia praw własności intelektualnej oraz rolę ChRL w produkcji narkotyków na rynki USA i Europy. Zjawiska te według jego analizy

24 Zob. pisemne oświadczenie przed USCC: C. Prestowitz, *U.S.–China Economic Relations and the Third Wave of Globalization*, U.S.–China Economic and Security Review Commission, 19–20 V 2005: <https://www.uscc.gov/sites/default/files/5.19-20.05prestowitz_clyde_wrts.pdf> [dostęp: 12 I 2026].

25 R. E. Scott, *The China Trade Toll: Widespread Wage Suppression, 2 Million Jobs Lost in the U.S.*, Economic Policy Institute, Washington, 30 VII 2008 (Briefing Paper, 219): <<https://www.epi.org/page/-/old/briefingpapers/219/bp219.pdf>> [dostęp: 20 XII 2025].

nie wynikały z działania rynku, ale z politycznych decyzji władz ChRL, co kolidowałoby z argumentami o możliwości harmonijnego rozwijania relacji na zasadach wolnego handlu²⁶.

W 2000 r. w Kongresie USA powołano także USCC, której zadaniem jest monitorowanie konsekwencji stosunków gospodarczych z Chinami dla bezpieczeństwa narodowego. Już samo utworzenie wyspecjalizowanego organu, który zajmuje się identyfikacją zagrożeń wynikających z tych relacji, można interpretować jako istotny przejaw wczesnych prób sekurytyzacji. Od ok. 2005 r. raporty tej komisji przyjmowały coraz bardziej krytyczny ton wobec Chin, wskazując m.in. na zagrożenia związane z naruszeniami praw własności intelektualnej, transferem technologii oraz praktykami wywierającymi wpływ na handel, takimi jak manipulowanie kursem waluty, subsydia, słaba pozycja pracowników czy brak ochrony praw własności intelektualnej w ChRL²⁷. Charakterystyczne dla tego okresu było jednak to, że relacje gospodarcze postrzegano przede wszystkim jako źródło ryzyka dla przewagi USA w obszarze technologii (i co za tym idzie – nowoczesnego uzbrojenia), a nie jako zagrożenie dla bezpieczeństwa samo w sobie.

Choć przed 2008 r. w wypowiedziach amerykańskich polityków dominowało założenie, że włączenie Chin do globalnej gospodarki będzie sprzyjało ich stopniowej liberalizacji, pojawiały się już poglądy wskazujące na zagrożenia, jakie może to ze sobą nieść. Senator Charles Schumer argumentował, że utrzymywanie przez Chiny zaniżonego kursu juana daje tamtejszym producentom nieuczciwą przewagę konkurencyjną i przyczynia się do redukcji miejsc pracy w Stanach Zjednoczonych. W 2005 r. wraz z senatorem Lindseyem Grahamem przedstawił on projekt ustawy przewidującej wprowadzenie na cały import z Chin cła odwetowych w wysokości 27,5 proc. w przypadku utrzymywania przez nie takiej polityki²⁸.

26 P. Navarro, *The Coming China Wars: Where They Will Be Fought and How They Will Be Won*, Pearson Education, Upper Saddle River 2006.

27 2005 Report to Congress of the U.S.–China Economic and Security Review Commission, U.S. Government Printing Office, November 2005, s. 27, 85: <https://www.uscc.gov/sites/default/files/annual_reports/2005-Report-to-Congress.pdf> [dostęp: 24 I 2026].

28 Zob. poprawkę Senatu nr 309 zgłoszoną do projektu ustawy s. 600 (tzw. Schumer–Graham China Currency Bill): SA 309, „Congressional Record” 2005, vol. 151, No. 38, s. S3323: <<https://www.congress.gov/109/crc/2005/04/06/151/38/CREC-2005-04-06.pdf>> [dostęp: 16 II 2026].

b) etap dojrzewania dyskursu sekurytyzacyjnego (lata 2009–2016)

Globalny kryzys finansowy z 2008 r. przyczynił się do osłabienia dominującego konsensusu dotyczącego dalszej liberalizacji handlu i pogłębiania globalizacji. W kolejnych latach ukazały się prace podważające wcześniejsze założenia o korzyściach z liberalizacji oraz wskazujące na znaczenie krajowych polityk gospodarczych, nierównowag makroekonomicznych i społecznych kosztów integracji gospodarczej. Nie przedstawiały one relacji gospodarczych USA z ChRL jako kwestii bezpieczeństwa, lecz dostarczały empirycznych i teoretycznych argumentów podważających dotychczasowy paradygmat i współtworzyły intelektualne zaplecze późniejszego dyskursu sekurytyzacyjnego. Szczególne znaczenie miały tu prace wskazujące na negatywne skutki wzrostu importu z Chin dla amerykańskiego rynku pracy i przemysłu, dostarczając empirycznych podstaw dla narastającego sceptycyzmu wobec relacji gospodarczych z ChRL²⁹.

W latach 2008–2016 w opracowaniach amerykańskich instytucji publicznych (m.in. USCC, United States Trade Representative oraz Congressional Research Service) coraz częściej wskazywano, że napięcia w relacjach gospodarczych z Chinami wynikają nie tylko z mechanizmów rynkowych, lecz również ze specyfiki chińskiego modelu gospodarczego i aktywnej polityki państwa na tym polu³⁰. Podkreślano, że źródłami trwałych napięć w dwustronnych relacjach gospodarczych są subsydia, preferencyjne finansowanie, bariery dla inwestycji zagranicznych, wymuszony transfer technologii oraz utrzymujące się nierównowagi handlowe, a ważną rolę odgrywają w nich przedsiębiorstwa państwowe³¹. W konsekwencji problemy w relacjach gospodarczych coraz częściej postrzegane były jako rezultat świadomej polityki Pekinu, a nie wyłącznie działania

29 Np. M. Pettis, *The Great Rebalancing: Trade, Conflict, and the Perilous Road Ahead for the World Economy*, Princeton University Press, Princeton–Oxford 2013; D. H. Autor, D. Dorn, G. H. Hanson, *The China...*, s. 2121–2168.

30 W. M. Morrison, *China-U.S. Trade Issues*, Congressional Research Service, Washington, 30 VI 2018 (Report, RL33536), s. 1, 31–35: <<https://sgp.fas.org/crs/row/RL33536.pdf>> [dostęp: 27 VII 2026].

31 *2015 Report to Congress on China's WTO Compliance*, Office of the United States Trade Representative, Washington 2015, s. 2–4: <<https://ustr.gov/sites/default/files/2015-Report-to-Congress-China-WTO-Compliance.pdf>> [dostęp: 16 II 2026]; W. M. Morrison, *China-U.S...*, s. 27–35.

mechanizmów rynkowych, co wzmacniało argumenty na rzecz aktywnej odpowiedzi ze strony Waszyngtonu³². Zgodnie z przyjętą w niniejszym artykule szeroką operacjonalizacją teorii szkoły kopenhaskiej możemy więc przyjąć, że stanowiły one istotny element procesu sekurytyzacji. Dostarczały bowiem argumentów podważających dominujące przekonanie o jednoznacznych korzyściach płynących z liberalizacji handlu i współtworzyły dyskurs, który umożliwił późniejsze przedstawienie relacji gospodarczych USA z ChRL jako zagrożenia dla bezpieczeństwa.

Próby holistycznej sekurytyzacji stosunków z Chinami dokonał w tym okresie Navarro. Wskazywał on wprost na odpowiedzialność ChRL za przypadki śmierci obywateli USA w związku z niską jakością importowanych produktów. Za krytyczne uznawał chińskie zagrożenie w obszarach bezpieczeństwa (w tym bezpieczeństwa produktów i kwestii wywiadowczych), technologii oraz gospodarki. Wskazywał na daleko idącą polityzację chińskiej gospodarki, w tym handlu zagranicznego. Postulował wprowadzenie dla krajów, które chcą handlować ze Stanami Zjednoczonymi, kryteriów w praktyce wykluczających możliwość handlu USA z ChRL, co należy uznać za postulat całkowitego zerwania więzi handlowych z Chinami, czyli radykalny środek nadzwyczajny³³.

Choć polityka administracji federalnej nadal opierała się na założeniu, że napięcia gospodarcze powinny być rozwiązywane przede wszystkim w ramach istniejących instytucji międzynarodowych oraz dialogu bilateralnego, w wypowiedziach polityków coraz częściej wskazywany był strukturalny charakter problemów w relacjach gospodarczych z ChRL. Robert Lighthizer, przedstawiciel USA ds. handlu w pierwszej administracji Trumpa związany z Partią Republikańską od lat siedemdziesiątych, wskazywał w swoich analizach, że chiński model gospodarczy opiera się na aktywnej polityce państwa we wspieraniu krajowych przedsiębiorstw kosztem zagranicznych konkurentów. Nie jest zatem kompatybilny z założeniami liberalnego reżimu WTO, gdyż systemowo faworyzuje krajowe podmioty kosztem zagranicznych

32 2012 Report to Congress of the U.S.–China Economic and Security Review Commission, U.S.–China Economic and Security Review Commission, Washington 2012, s. 68–69: <https://www.uscc.gov/sites/default/files/annual_reports/2012-Report-to-Congress.pdf> [dostęp: 30 I 2026].

33 P. Navarro, G. Autry, *Death by China: Confronting the Dragon – A Global Call to Action*, Pearson Education, Upper Saddle River 2011.

konkurentów³⁴. W czasie kampanii prezydenckiej w 2012 r. kandydat Partii Republikańskiej Mitt Romney zapowiadał, że już pierwszego dnia prezydentury uzna Chiny za państwo manipulujące kursem waluty, argumentując, iż polityka Pekinu przyczynia się do redukcji miejsc pracy w amerykańskim przemyśle³⁵. W 2013 r. doradca ds. bezpieczeństwa narodowego prezydenta Baracka Obamy Tom Donilon ostrzegał, że kradzież technologii przez podmioty powiązane z Chinami stanowi poważne zagrożenie dla amerykańskich przedsiębiorstw oraz międzynarodowego handlu i może podważyć zaufanie stanowiące podstawę relacji gospodarczych między państwami³⁶.

Podczas kampanii prezydenckiej w latach 2015–2016 Trump znacząco zaostrzył retorykę dotyczącą relacji gospodarczych USA z Chinami, przedstawiając je jako jedno z głównych źródeł problemów gospodarczych Stanów Zjednoczonych. W wielu wystąpieniach argumentował, że dotychczasowa polityka handlowa doprowadziła do redukcji miejsc pracy w przemyśle oraz przenoszenia produkcji do Chin³⁷. Trump proponował w trakcie kampanii zastosowanie środków wyraźnie wykraczających poza dotychczasowy repertuar polityki handlowej USA, w tym nałożenie bardzo wysokich cel na import z Chin, sięgających nawet 45 proc. (deklarował przy tym wprost, że byłyby środkiem do ingerencji w politykę ChRL, a nie klasycznym instrumentem handlowym), uznanie ich za państwo manipulujące kursem waluty oraz zdecydowane działania na rzecz powrotu produkcji przemysłowej do Stanów Zjednoczonych. Podnosił, że „wejście Chin do WTO pozwoliło na największą kradzież zatrudnienia w historii

34 R. E. Lighthizer, *Stifling the Economy: One Argument at a Time*, „The New York Times” [online], 21 III 2010 [dostęp: 24 I 2026]: <<https://www.nytimes.com/2010/03/22/opinion/22lighthizer.html>>.

35 O. Palmer, M. D. Swaine, *Mitt Romney's China Policy*, „Carnegie Endowment for International Peace” [online], 30 I 2012 [dostęp: 30 I 2026]: <<https://carnegieendowment.org/research/2012/01/mitt-romneys-china-policy>>.

36 *Remarks by Tom Donilon, National Security Advisor to the President*, „The White House” [online], 11 III 2013 [dostęp: 30 I 2026]: <<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/03/11/remarks-tom-donilon-national-security-advisor-president-united-states-an>>.

37 *Full Transcript: Donald Trump's Jobs Plan Speech*, „Politico” [online], 28 VI 2016 [dostęp: 30 I 2026]: <<https://www.politico.com/story/2016/06/full-transcript-trump-job-plan-speech-224891>>; *Read Donald Trump's Speech on Trade*, „Time” [online], 28 VI 2016 [dostęp: 30 I 2026]: <<https://time.com/4386335/donald-trump-trade-speech-transcript/>>.

świata”³⁸. Wypowiedzi z kampanii Trumpa w 2016 r. zawierały wszystkie elementy klasycznego aktu sekurytyzacyjnego w rozumieniu szkoły kopenhaskiej: wskazanie niebezpieczeństwa (upadek dobrobytu wskutek spadku zatrudnienia) dla obiektu referencyjnego (stabilności gospodarczej państwa, niemożliwej do utrzymania przy asymetrycznej relacji) oraz propozycję wprowadzenia środków nadzwyczajnych (rekordowych cel).

c) etap sekurytyzacji wykonawczej (od 2017 r.)

Zwycięstwo Trumpa w wyborach prezydenckich w 2016 r. oraz utrzymanie większości republikańskiej w obu izbach Kongresu oznaczały przejście procesu sekurytyzowania relacji gospodarczych z ChRL do fazy wykonawczej. Nie zakończyło to debaty nad kierunkiem polityki wobec Chin, jednak po raz pierwszy głównymi aktorami sekurytyzującymi stali się politycy i przedstawiciele administracji dysponujący możliwością przełożenia dyskursu na konkretne działania państwa. Sekurytyzacja przestała być domeną przede wszystkim debat eksperckich i raportów, a stała się elementem oficjalnej polityki Stanów Zjednoczonych.

Członkiem pierwszej i drugiej administracji Trumpa był Navarro. Stał się on jednym z głównych autorów ogłoszonej 2 kwietnia 2025 r. reformy amerykańskiej polityki handlowej, którą określono dniem wyzwolenia. Po 2017 r. jego poglądy ulegały dalszej radykalizacji. W opublikowanym w ramach Projektu 2025 tekście *Case for Fair Trade* przeszedł od analitycznej diagnozy problemu do propozycji radykalnych działań. Kwestię silnej bazy przemysłowej USA powiązał wprost z bezpieczeństwem militarnym, a negocjacje z Chinami uznał za bezsensowne i postulował pełen *decoupling*. Co ważne, wobec braku możliwości poradzenia sobie z chińskim wyzwaniem w ramach procedur WTO uznał, że problem stanowią cała organizacja i system handlu międzynarodowego oparty na klauzuli najwyższego uprzywilejowania³⁹. Zdecydowane poglądy prezentował także

38 *Trump Says He'll Bring Jobs Back to America. Economists Are Skeptical*, „PBS” [online], 14 III 2016 [dostęp: 5 II 2026]: <<https://www.pbs.org/newshour/economy/trump-says-hell-bring-jobs-back-to-america-economists-are-skeptical>>; *Read Donald Trump's...*

39 P. Navarro, *The Case for Fair Trade*, [w:] *Mandate for Leadership. The Conservative Promise*, The Heritage Foundation, Washington 2023, s. 766–767, 786–787: <https://static.heritage.org/project2025/2025_MandateForLeadership_FULL.pdf> [dostęp: 11 II 2026].

Lighthizer (zarówno jako przedstawiciel USA ds. handlu, jak i po zakończeniu pracy na tym stanowisku), argumentując, że dotychczasowy model liberalnej polityki handlowej Stanów Zjednoczonych okazał się nieodpowiedni do współpracy z państwami, które prowadzą aktywną politykę przemysłową, takimi jak Chiny⁴⁰.

W strategii bezpieczeństwa narodowego USA z 2017 r. bezpieczeństwo gospodarcze zostało wprost zrównane z bezpieczeństwem narodowym⁴¹. Zapowiedziano w niej przeciwdziałanie dumpingowi, dyskryminacyjnym barierom pozataryfowym, wymuszonemu transferowi technologii, nierynkowej nadprodukcji oraz pomocy publicznej u partnerów handlowych (także dla przedsiębiorstw państwowych). Choć Chiny nie zostały tu wymienione wprost, to wszystkie te zarzuty, jak wskazywano powyżej, na długo wcześniej kierowane były wobec tego kraju. ChRL obarczano także odpowiedzialnością za kradzież własności intelektualnej, co miało zagrażać dominacji technologicznej USA, a w rezultacie – ich bezpieczeństwu narodowemu. Kwestie gospodarcze, w tym kradzież własności intelektualnej, wymuszony transfer technologii i inne zagrożenia dla dominacji technologicznej USA, sekurytyzowała również strategia bezpieczeństwa narodowego z 2022 r., wskazując ChRL jako jedyne konkurenta na świecie, który może zagrozić pozycji Stanów Zjednoczonych⁴². W 2022 r. postulowano jednak aktywną politykę przemysłową, a nie korzystanie z narzędzi polityki zagranicznej, m.in. w obszarze handlu zagranicznego.

W strategii bezpieczeństwa narodowego z 2025 r. wskazano już wprost, że globalizacja i wolny handel doprowadziły do upadku bazy przemysłowej USA i problemów klasy średniej, a w rezultacie podważyły amerykańską dominację gospodarczą i wojskową. Ochrona gospodarki została

40 R. E. Lighthizer, *No Trade Is Free: Changing Course, Taking on China, and Helping America's Workers*, Broadside Books, New York 2023; tenże, *How to Set World Trade Straight*, „The Wall Street Journal” [online], 20 VIII 2020 [dostęp: 12 II 2026]: <<https://www.wsj.com/opinion/how-to-set-world-trade-straight-11597966341>>.

41 *National Security Strategy of the United States of America*, The White House, Washington, December 2017, s. 17–18: <<https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>> [dostęp: 15 II 2026].

42 *National Security Strategy*, The White House, Washington, October 2022, s. 15, 23: <https://bidenwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf?utm_source=substack&utm_medium=email> [dostęp: 15 II 2026].

wymieniona wprost jako jeden z głównych celów administracji, a przemysł – jako podstawa potęgi państwa⁴³. Silną gospodarkę miały zagwarantować Stanom Zjednoczonym zbilansowanie handlu zagranicznego, zapewnienie dostępu do surowców, reindustrializacja, odbudowa bazy przemysłu zbrojeniowego, uzyskanie dominacji w dziedzinie energii oraz utrzymanie jej w sferze finansów. W odniesieniu do relacji z Chinami stwierdzono, że konieczne będzie położenie kresu nierynkowym działaniom władz w Pekinie (zarówno subsydiom, jak i praktykom handlowym), odpływowi miejsc pracy z USA i deindustrializacji, kradzieży własności intelektualnej i szpiegostwu przemysłowemu oraz zagrożeniom dla dostępu do surowców krytycznych. Strategia ta sekurytyzuje więc relacje gospodarcze z Chinami holistycznie, wskazując na zagrożenie dla całego państwa i bezpieczeństwa militarnego, dobrobytu wynikającego z istnienia miejsc pracy dla klasy średniej oraz dominacji technologicznej USA jako obiektów referencyjnych. Postuluje także całkowicie niezgodne z liberalnym myśleniem o gospodarce działania interwencyjne, np. aktywną reindustrializację czy wsparcie państwa dla amerykańskiej dominacji w dziedzinie finansów.

Reakcja audytorium

Zgodnie z teorią szkoły kopenhaskiej pełna sekurytyzacja wymaga akceptacji zagrożenia przez audytorium na poziomie umożliwiającym legitymizację środków nadzwyczajnych⁴⁴. Charakter audytorium oraz sposób wyrażenia tej akceptacji zależą od kontekstu politycznego. W przypadku państwa demokratycznego, jakim są Stany Zjednoczone, podstawowy wskaźnik reakcji audytorium stanowią wyniki wyborów, gdyż zwycięstwo umożliwia przejęcie kontroli nad aparatem państwa i realizację swoich postulatów, oraz ewolucja stanowisk głównych partii politycznych, które ubiegają się o poparcie wyborców. Z perspektywy teorii sekurytyzacji nie jest natomiast konieczne wykazanie, że głosujący akceptowali wszystkie elementy dyskursu sekurytyzacyjnego lub kierowali się nimi jako główną przesłanką; wystarczające jest udzielenie mandatu politycznego aktorom zdolnym do przełożenia tej narracji na działania państwa.

43 *National Security Strategy of the United States of America*, The White House, Washington, November 2025, s. 1, 3–4: <<https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>> [dostęp: 15 II 2026].

44 B. Buzan, O. Wæver, J. de Wilde, *Security...*, s. 25–26.

a) etap protosekurytyzacji (do 2008 r.)

Od zakończenia zimnej wojny do globalnego kryzysu finansowego z 2008 r. nastawienie audytorium nie sprzyjało sekurytyzacji stosunków gospodarczych USA z ChRL. W latach dziewięćdziesiątych dominował pogląd, że pogłębianie współpracy gospodarczej przyczyni się do zliberalizowania Chin w aspekcie politycznym, co będzie korzystne dla bezpieczeństwa USA⁴⁵. Problemy związane z ChRL dotyczyły przede wszystkim tradycyjnie rozumianego bezpieczeństwa (w tym statusu Tajwanu) oraz praw człowieka⁴⁶. Choć pod koniec prezydentury Billa Clintona pojawiły się pierwsze symptomy postrzegania Chin jako wyzwania strategicznego⁴⁷, nie doprowadziło to do odejścia od dominującego paradygmatu pogłębiania współpracy gospodarczej ani do wycofania poparcia dla akcesji ChRL do WTO.

Relacje z Państwem Środka pozostawały niemal nieobecne w debatach prezydenckich między Billem Clintonem i Bobem Dole'em w 1996 r. oraz George'em Walkerem Bushem i Alem Gore'em w 2000⁴⁸, a w wyborach z 2000 r. obaj główni kandydaci opowiadali się za rozwijaniem współpracy gospodarczej z Chinami⁴⁹. Badania dotyczące debaty nad przyznaniem temu państwu stałych preferencji handlowych i członkostwa w WTO wskazują, że choć część polityków dostrzegała ryzyka, nie przekładało się to na zmianę polityki Waszyngtonu⁵⁰. W latach dziewięćdziesiątych również główne media przedstawiały Chiny przede wszystkim jako wyzwanie polityczne i militarne, a nie gospodarcze⁵¹. Przekładało się to na opinię publiczną.

45 D. M. Lampton, *Same Bed...*, s. 15–64.

46 Tamże, s. 111–159.

47 Przykładami mogą być debata wokół tzw. raportu Coxa czy odrzucenie porozumienia dotyczącego zmian w gospodarce Chin przed ich wejściem do WTO, w którym premier ChRL Zhu Rongji zgodził się na daleko idące ustępstwa. D. M. Lampton, *Same Bed...*, s. 183–187.

48 I. Marandici, *A Second...*, s. 15.

49 *Bush Backs China Trade Deal*, „BBC” [online], 17 V 2000 [dostęp: 19 III 2026]: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/752224.stm>>.

50 M. Bombardini, B. Li, F. Trebbi, *Did U.S. Politicians Expect the China Shock?*, National Bureau of Economic Research, Cambridge 2020 (NBER Working Paper, 28073), s. 31.

51 Y. E. Yang, X. Liu, *The „China Threat” through the Lens of US Print Media: 1992–2006*, „Journal of Contemporary China” 2012, vol. 21, No. 76, s. 695–711.

W 1997 r. 61 proc. ankietowanych uznawało, że wydarzenia w Azji nie wpływają na ich życie, a jedynie 14 proc. określało Chiny jako przeciwnika. 46 proc. uznawało je za poważny problem, natomiast 40 proc. nie postrzegało ich jako problemu lub nie miało w tej sprawie zdania. Wśród liderów opinii polityka handlowa administracji Clintona oceniana była jako jeden z największych sukcesów polityki zagranicznej⁵². Spośród dziesięciu analizowanych grup opiniotwórczych jedynie przedstawiciele biznesu, władz lokalnych oraz związków zawodowych wskazywali jako priorytety polityki zagranicznej redukcję deficytu handlowego i ochronę miejsc pracy. Jednocześnie ta ostatnia była najważniejszym postulatem ogółu społeczeństwa, co wskazuje na potencjał późniejszej polityzacji tego zagadnienia⁵³.

W czasie prezydentury Busha sytuacja ta zmieniła się jedynie nieznacznie. W jego debacie prezydenckiej z Johnem Kerrym w 2004 r. Chiny wspomniane zostały jedynie 14 razy, w tym zaledwie 3 w kontekście relacji gospodarczych. W zamykającej okres protosekurytyzacji debacie Baracka Obamy z Johnem McCainem w 2008 r. Chiny pojawiły się 15 razy, ale aż 12 wzmianek dotyczyło gospodarki⁵⁴. W badaniach opinii publicznej z 2005 r. postrzeganie Chin jako problemu niemal nie zmieniło się w stosunku do 1997 r. ani w ogóle populacji, ani wśród liderów opinii⁵⁵. Zasadniczo spadła uwaga poświęcana kwestiom zagranicznych relacji gospodarczych ogółem (wśród wszystkich badanych za najważniejsze wyzwanie uznawało je 22 proc. w 1993 r. i 6 proc. w 2005). Za kluczowy priorytet amerykańskiej polityki zagranicznej kwestie związane z handlem uznały zaś tylko dwie grupy liderów opinii⁵⁶.

52 Do grupy tej zaliczono przedstawicieli mediów, ośrodków analitycznych, środowiska biznesowego, liderów religijnych, specjalistów ds. polityki zagranicznej, przedstawicieli środowiska naukowo-technicznego, środowiska bezpieczeństwa narodowego, związków zawodowych, władz lokalnych oraz pracowników eksperckich Kongresu USA.

53 Dane dotyczące badań opinii publicznej podano za: *America's Place in the World II. More Comfort with Post-Cold War Era; Opinion Leaders Say, Public Differs*, „Pew Research Center for the People & the Press” [online], 10 X 1997 [dostęp: 16 II 2026]: <<https://www.pewresearch.org/politics/1997/10/10/americas-place-in-the-world-ii/>>.

54 I. Marandici, *A Second...*, s. 15.

55 *America's Place in the World II...*

56 Trzeba tu wskazać, że w 2005 r. wśród grup ankietowanych nie było przedstawicieli związków zawodowych.

Powyższe pokazuje, że do 2008 r. narracja przedstawiająca relacje gospodarcze z ChRL jako zagrożenie nie uzyskała w USA wystarczającej akceptacji do zmiany dominującego paradygmatu polityki wobec Chin. Choć pojawiały się pierwsze sygnały o polityzacji kwestii handlowych, zwłaszcza w odniesieniu do deficytu handlowego i ochrony miejsc pracy, wciąż podporządkowane były one logice pogłębiania współpracy gospodarczej. Obie główne amerykańskie partie polityczne popierały dominujący w latach dziewięćdziesiątych paradygmat wolnohandlowy, a po zamachach z 11 września 2001 r. większość audytorium za kluczowe uznawała kwestie związane z zagrożeniami terrorystycznymi czy proliferacją broni masowego rażenia, a nie skutki handlu z ChRL⁵⁷.

b) etap dojrzewania dyskursu sekurytyzacyjnego (lata 2009–2016)

Konkurencja ze strony chińskiego importu zaczęła wyraźnie wpływać na zachowania wyborcze Amerykanów po 2008 r. Od ok. 2010 r. zauważalny jest wpływ tego zjawiska na prawdopodobieństwo wyboru konserwatywnego republikanina⁵⁸. Wiązano to m.in. ze wzrostem znaczenia Partii Herbacianej i nasilaniem się sceptycyzmu wobec handlu międzynarodowego w Partii Republikańskiej ogółem⁵⁹. Tendencja ta widoczna była również w wyborach prezydenckich w 2008 r., a zwłaszcza w 2016⁶⁰, świadcząc o opóźnionej reakcji wyborczej na skutki wzrostu importu z Chin po ich akcesji do WTO oraz wpływ globalnego kryzysu finansowego na postrzeganie wolnego handlu⁶¹. W analizowanym okresie handel zagraniczny stał się także ważniejszym elementem kampanii wyborczych, a liczba odniesień do Chin w debatach prezydenckich wzrosła z 12 w 2008 r. do 50 w 2012

57 *America's Place in the World 2005. An Investigation of the Attitudes of American Opinion Leaders and the American Public about International Affairs*, Pew Research Center for the People & the Press, Washington 2005: <https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/20/2005/11/263_report.pdf> [dostęp: 19 III 2026].

58 D. Autor [i in.], *Importing...*, s. 3171. Punktem referencyjnym dla tego badania był rok 2002.

59 Zob. Y. Che [i in.], *Did Trade Liberalization with China Influence U.S. Elections?*, National Bureau of Economic Research, Cambridge 2020 (NBER Working Paper, 26768).

60 D. Autor [i in.], *Importing...*, s. 3175–3176.

61 Zob. np. D. C. Mutz, *Winners and Losers. The Psychology of Foreign Trade*, Princeton University Press, Princeton–Oxford 2021, s. 223–225.

i 22 w 2016⁶². Mimo to w 2012 r. zarówno Barack Obama, jak i Mitt Romney postrzegani byli jako reprezentujący umiarkowane stanowisko wobec relacji gospodarczych z Chinami⁶³. Badania opinii publicznej potwierdzają stopniową zmianę reakcji audytorium po globalnym kryzysie finansowym. Poparcie dla pogłębiania międzynarodowych więzi handlowych spadło z 78 proc. w 2002 r. do 53 proc. w 2008, jednak wraz z ożywieniem gospodarczym powróciło do 77 proc. w 2013⁶⁴. Jednocześnie po raz pierwszy więcej Amerykanów wskazało Chiny, a nie Stany Zjednoczone jako największą potęgę gospodarczą świata⁶⁵. Pod koniec analizowanego okresu ponownie pogorszyły się natomiast postawy wobec globalizacji – w 2016 r. 49 proc. respondentów uznawało rosnące zaangażowanie gospodarki USA w gospodarkę światową za niekorzystne, a 44 proc. oceniało je pozytywnie⁶⁶. Zmiany te wskazują na stopniowe odchodzenie od liberalnego konsensusu gospodarczego i stworzenie warunków do szybkiego wzrostu znaczenia dyskursu sekurytyzacyjnego w kampanii prezydenckiej z 2016 r.

Momentem przełomowym dla procesu sekurytyzacji stosunków gospodarczych USA z ChRL były kampania wyborcza i wybory prezydenckie w roku 2016. W poprzednich wyborach kandydaci obu głównych partii postrzegani byli jako prezentujący umiarkowane poglądy na kwestię wolnego handlu i relacji gospodarczych z Chinami, przy czym ich nastawienie do tego kraju uznawane było za bardziej pozytywne niż to deklarowane przez wyborców. W 2016 r. kandydat republikański postrzegany był jako

62 I. Marandici, *A Second...*, s. 15.

63 D. C. Mutz, *Winners...*, s. 222.

64 *Public Sees U.S. Power Declining as Support for Global Engagement Slips. America's Place in the World 2013*, Pew Research Center, Washington 2013: <<https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/4/2013/12/12-3-13-APW-VI-release1.pdf>> [dostęp: 19 III 2026].

65 Tamże. Por. D. C. Mutz, *Winners...*, rozdz. 4, 11. Mutz wskazuje, że dla części amerykańskich wyborców, szczególnie tych popierających później Partię Herbacianą i Trumpa, kluczowe znaczenie miało nie tyle pogorszenie własnej sytuacji materialnej, ile przekonanie o relatywnym spadku pozycji Stanów Zjednoczonych w światowej gospodarce, zwłaszcza wobec wzrostu znaczenia Chin.

66 *Public Uncertain, Divided over America's Place in the World. Growing Support for Increased Defense Spending*, Pew Research Center, Washington, April 2016: <<https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/4/2016/05/05-05-2016-Foreign-policy-APW-release.pdf>> [dostęp: 19 III 2026].

bardziej sceptyczny wobec ChRL i wolnego handlu niż większość wyborców⁶⁷. W debacie Donalda Trumpa z Hillary Clinton odniesienia do relacji gospodarczych z Chinami pojawiły się 22 razy, a dwukrotnie wysuwano wobec oponenta oskarżenia o nieuczciwe powiązania z tym krajem⁶⁸. Krytyka Chin, przyjmująca bardzo ostre formy wyrazu, była jedną z osi kampanii Trumpa. Jego zwycięstwo w wyborach w 2016 r. można więc uznać za zaakceptowanie przez audytorium argumentów sekurytyzacyjnych w przedmiotowej kwestii⁶⁹, co umożliwiło przejście do zmiany polityki USA.

c) etap sekurytyzacji wykonawczej (od 2017 r.)

W czasie pierwszej kadencji Trumpa pomimo ogólnego wzrostu polaryzacji doszło do zbliżenia stanowisk dwóch dominujących partii wobec Chin. O ile do 2017 r., w 113 i 114 Kongresie ponadpartyjne poparcie uzyskiwały przede wszystkim ustawy dotyczące kwestii praw człowieka w ChRL oraz relacji politycznych (m.in. w obszarze bezpieczeństwa), to w 116 i 117 Kongresie zasadniczo wzrosła liczba popieranych przez obie partie rozwiązań, zwłaszcza ustaw w obszarze handlu i gospodarki⁷⁰. Relacje z Chinami były ważnym tematem debaty prezydenckiej w 2020 r. – dotyczyło ich 96 wzmianek, w tym 29 odnoszących się do gospodarki⁷¹.

W omawianym okresie obserwowane było stałe pogarszanie się stosunku Amerykanów do Chin. O ile w 2016 r. negatywne zdanie o tym kraju miało 55 proc. badanych, o tyle w rekordowym 2023 r. – już 83 proc.

67 D. C. Mutz, *Winners...*, s. 235–236.

68 I. Marandici, *A Second...*, s. 15–16, 27. Zarzuty o nieuczciwe powiązania zdefiniowano w badaniu jako ataki personalne dotyczące związków biznesowych z ChRL bądź wpływu Pekinu na oponenta.

69 Rozstrzygnięcie, które sprawy zdecydowały o wyniku wyborów w USA w 2016 r., pozostaje poza zakresem tego artykułu. Niemniej zwycięstwo kandydata o wyrazistych poglądach na omawianą kwestię może zostać uznane za akceptację jego poglądów przez audytorium, gdyż jak wskazywali Buzan, Wæver i de Wilde, akceptacja nie musi być autentyczną zmianą nastawienia, a może mieć charakter wymuszony. Tym bardziej może więc ona przybrać formę poparcia całości polityki proponowanej przez danego kandydata w demokratycznych wyborach. Zob. B. Buzan, O. Wæver, J. de Wilde, *Security...*, s. 25–26.

70 Ch. Carothers, T. Sun, *Bipartisanship on China in a Polarized America*, „International Relations” 2026, vol. 40, No. 2, s. 252–255: <<https://doi.org/10.1177/00471178231201484>> [dostęp: 16 II 2026].

71 I. Marandici, *A Second...*, s. 15.

(pozytywne nastawienie deklarowało odpowiednio 37 i 14 proc.). W kwietniu 2025 r. 46 proc. respondentów (i aż 69 proc. konserwatywnych republikanów) uważało Chiny za głównego beneficjenta dwustronnego handlu z USA⁷². W tym samym badaniu 45 proc. wyborców Partii Republikańskiej uznało ChRL za przeciwnika, 47 proc. – za konkurenta, a jedynie 7 proc. – za partnera⁷³. Wśród wyborców Demokratów było to odpowiednio 22, 64 i 12 proc., co wskazuje na negatywny obraz ChRL w oczach ogółu Amerykanów. Jednocześnie deklarowali oni niezadowolenie z rezultatów handlu zagranicznego: 59 proc. ogółu badanych i 73 proc. wyborców Republikanów uznało w 2024 r., że USA traci na relacjach handlowych z innymi krajami. Wyniki badań potwierdzają więc, że nasilanie presji na ChRL przez liderów politycznych USA było zgodne z preferencjami ich wyborców, a zatem sekurytyzacja i stosowanie środków nadzwyczajnych zyskiwały przynajmniej częściowe poparcie⁷⁴.

Środki nadzwyczajne

a) etap protosekurytyzacji (do 2008 r.)

Od zakończenia zimnej wojny do globalnego kryzysu finansowego z 2008 r. nie stosowano środków, które w świetle przyjętej w niniejszym artykule operacjonalizacji można byłoby uznać za nadzwyczajne. Administracje George'a Herberta Walkera Busha, Billa Clintona oraz George'a Walkera Busha korzystały z instrumentów przewidzianych przez prawo krajowe i zasady WTO, takich jak postępowania antydumpingowe, cła wyrównawcze,

72 Jak wskazuje Mutz, wielu Amerykanów uważa nawet równomierny rozkład korzyści ekonomicznych za niewystarczająco dobry rezultat porozumienia handlowego. Zob. D. C. Mutz, *Winners...*, s. 72–94.

73 Ch. Huang, L. Silver, L. Clancy, *Negative Views of China Have Softened Slightly among Americans*, Pew Research Center, Washington, 17 IV 2025: <https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/20/2025/04/PG_2025.04.17_us-views-of-china_report.pdf> [dostęp: 19 III 2026].

74 Trzeba jednak wskazać, że w marcu 2025 r. większość Amerykanów obawiała się negatywnych skutków nakładania ceł na ChRL (zob. Ch. Huang, L. Silver, L. Clancy, *Negative...*). Ze względu na specyfikę amerykańskiego systemu politycznego nie miało to jednak wpływu na decyzję Trumpa o rozpoczęciu w kwietniu tego roku wojny celnej z Chinami – choć reakcja audytorium nie jest więc jednoznacznie pozytywna, to wyniki wyborów wprost umożliwiły wprowadzenie radykalnych środków nadzwyczajnych.

mechanizmy ochronne czy kontrola wybranych inwestycji zagranicznych ze względu na bezpieczeństwo narodowe. Stosowanie tych narzędzi miało charakter sektorowy, a uzasadniane było przede wszystkim koniecznością egzekwowania reguł handlu międzynarodowego, a nie potrzebą zasadniczej zmiany relacji gospodarczych z ChRL. Nawet szczególne mechanizmy wynegocjowane przy akcesji Chin do WTO, takie jak możliwość zastosowania sekcji 421 *Trade Act of 1974*, pozostawały elementem istniejącego porządku instytucjonalnego, ale nie były szeroko wykorzystywane (przywołanej sekcji nie zastosowano w omawianym okresie ani razu). Działania państwa miały więc charakter korekcyjny i służyły dostosowaniu funkcjonowania rynku do obowiązujących reguł, a nie ograniczaniu samej relacji gospodarczej. W związku z tym, jak również z faktem, że sam dyskurs sekurytyzacyjny był w tym czasie mało istotny w praktyce, okres ten będzie rozpatrywany jako punkt odniesienia dla późniejszych zmian.

b) etap dojrzewania dyskursu sekurytyzacyjnego (lata 2009–2016)

Zmieniający się klimat intelektualny oraz nastawienie wyborców przełożyły się po 2008 r. na zmianę polityki Waszyngtonu wobec stosunków gospodarczych z Chinami. Administracja Obamy utrzymała zasadnicze przywiązanie do liberalnego porządku handlowego i wielostronnych instytucji, jednak coraz częściej wykorzystywała instrumenty mające przeciwdziałać negatywnym skutkom relacji z ChRL. W porównaniu z poprzednim okresem bardziej aktywnie stosowano wówczas narzędzia ochrony handlu oraz mechanizmy egzekwowania zobowiązań Chin w ramach WTO⁷⁵, jednocześnie coraz częściej odwołując się do argumentów związanych z bezpieczeństwem narodowym przy kontroli inwestycji zagranicznych⁷⁶. To w czasie prezydentury Obamy jedyny raz zastosowano sekcję 421 *Trade Act of 1974*, wprowadzając dodatkowe cła na import opon z ChRL. Coraz większą rolę zaczęły również odgrywać działania dotyczące energii, bezpieczeństwa technologicznego i cyberbezpieczeństwa, choć w dalszym ciągu miały

75 Do końca 2008 r. rozpoczęto postępowania w 7 sprawach, a w latach 2009–2016 – w 13. Dane za: *Disputes by Member*, „World Trade Organization” [online, dostęp: 16 II 2026]: <https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm>.

76 J. K. Jackson, *The Committee on Foreign Investment in the United States (CFIUS)*, Congressional Research Service, Washington, 6 VIII 2019 (Report, RL33388).

one charakter sektorowy i nie prowadziły do zakwestionowania zasadności utrzymywania szerokiej współpracy gospodarczej z Chinami⁷⁷.

Środki stosowane w analizowanym okresie miały doprowadzić przede wszystkim do korekty istniejącego modelu relacji gospodarczych, a nie do zastąpienia go. Administracja Obamy dążyła do ograniczenia negatywnych skutków chińskich praktyk gospodarczych, uznając jednocześnie, że handel międzynarodowy i integracja gospodarcza pozostają zasadniczo korzystne dla Stanów Zjednoczonych. Charakterystyczne było więc dla tego etapu stopniowe odchodzenie od neoliberalnej ortodoksji w działaniach wykonawczych przy jednoczesnym zachowaniu podstaw liberalnego porządku gospodarczego. Podejmowane wówczas działania można zatem interpretować jako wykraczające poza logikę liberalizacji i depolityzacji handlu, przy czym nie stanowiły one jeszcze środków nadzwyczajnych w skali obserwowanej po 2016 r.

c) etap sekurytyzacji wykonawczej (od 2017 r.)

W odpowiedzi na trudności, jakich globalizacja i handel z ChRL nastroczały niektórym grupom obywateli, Trump uczynił ten temat ważnym elementem swojej kampanii wyborczej w roku 2016. W 2017 r. administracja rozpoczęła działania na rzecz identyfikacji niekorzystnych dla przedsiębiorców z USA praktyk Chin i zaplanowania adekwatnej odpowiedzi⁷⁸. W 2018 r. Trump rozpoczął wprowadzanie cła na kolejne grupy produktów, m.in. panele słoneczne czy pralki, bazując na sekcji 201 *Trade Act of 1974*. Trzeba podkreślić, że przepis ten pozwala na podejmowanie działań w razie wystąpienia bądź groźby wystąpienia poważnych szkód dla przemysłu krajowego, co można interpretować jako rozumowanie zbliżone do logiki sekurytyzacyjnej, która odwołuje się do konieczności zapobieżenia poważnej szkodzie grożącej wspólnocie. W tym samym roku wprowadzono także cła na stal i aluminium na podstawie sekcji 232 *Trade*

77 Niektóre działania podejmowane w tym okresie we wskazanych dziedzinach rozpatrywane były jako przypadki sekurytyzacji. Zob. np.: A. S. Campion, *From CNOOC...; J. Nyman, Red...*

78 D. J. Trump, *Presidential Memorandum on the Actions by the United States Related to the Section 301 Investigation*, „The White House” [online], 22 III 2018 [dostęp: 9 XI 2025]: <<https://trumpwhitehouse.archives.gov/presidential-actions/presidential-memorandum-actions-united-states-related-section-301-investigation/>>.

Expansion Act of 1962, dotyczącej m.in. kwestii bezpieczeństwa⁷⁹. Podczas pierwszej kadencji Trumpa towary z Chin obejmowane były również cłami na podstawie sekcji 301 *Trade Act of 1974*, która dotyczy nieuczciwego traktowania USA przez partnerów handlowych. Władze w Waszyngtonie wprowadziły w tym okresie rozwiązania mające ograniczyć rozwój chińskich Huawei i ZTE w obszarze infrastruktury sieci 5G⁸⁰, a także ograniczenia dla inwestycji wychodzących w chińskie spółki powiązane z siłami zbrojnymi ChRL i rozwiązania dotyczące kontroli eksportu.

Środki te zostały utrzymane, a w niektórych przypadkach (np. stali i aluminium, samochodów elektrycznych, paneli słonecznych, akumulatorów, dźwigów portowych czy produktów medycznych) nawet zastrzone przez administrację Joe Bidena z bezpośrednim wskazaniem na nieuczciwe praktyki ze strony ChRL i ich rolę dla bezpieczeństwa narodowego USA⁸¹. Ważną zmianą w porównaniu do czasów administracji Trumpa było bardziej holistyczne patrzenie na rolę gospodarki w bezpieczeństwie – w latach 2021–2025 koncentrowano się bowiem na produkcji krajowej jako elemencie bezpieczeństwa narodowego, a mniej na kwestiach ściśle handlowych⁸². Za poważne ryzyko uznane zostało uzależnienie od krajów Azji w produkcji półprzewodników i łańcuchu dostaw pojazdów elektrycznych, czego konsekwencją było wprowadzenie *CHIPS and Science Act, Infrastructure Investment*

79 Trzeba przy tym wskazać, że stal i aluminium z Chin miały niewielki udział w amerykańskim rynku ze względu na wcześniejsze postępowania antydumpingowe. Zob. np. L. von Daniels, *Economy and National Security. US Foreign Economic Policy under Trump and Biden*, German Institute for International and Security Affairs, Berlin 2024 (SWP Research Paper, 11), s. 10.

80 Niektóre z działań *de facto* wymierzonych w Huawei i ZTE motywowane były względami bezpieczeństwa narodowego. Zob. np. D. J. Trump, *Executive Order on Securing the Information and Communications Technology and Services Supply Chain*, „The White House” [online], 15 V 2019 [dostęp: 21 XII 2025]: <<https://trumpwhitehouse.archives.gov/presidential-actions/executive-order-securing-information-communications-technology-services-supply-chain/>>.

81 *Fact Sheet: President Biden Takes Action to Protect American Workers and Businesses from China's Unfair Trade Practices*, „The White House” [online], 14 V 2024 [dostęp: 21 XII 2025]: <<https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/statements-releases/2024/05/14/fact-sheet-president-biden-takes-action-to-protect-american-workers-and-businesses-from-chinas-unfair-trade-practices/>>.

82 Nałożenie nowych celi na podstawie sekcji 301 *Trade Act of 1974* nastąpiło dopiero w maju 2024 r.

and Jobs Act oraz Inflation Reduction Act, stymulujących inwestycje, krajową produkcję oraz wydatki na badania i rozwój⁸³. Administracja Bidena zaostrzyła również ograniczenia w eksportowaniu do ChRL zaawansowanych półprzewodników, które mogą być używane w komputerach o dużej mocy oraz do rozwoju sztucznej inteligencji. Działania przeciwko chińskiemu sektorowi technologicznemu prowadzone były w połączeniu z presją na sojuszników, by i oni wprowadzili ograniczenia uderzające w Chiny⁸⁴. Zaostrzona została także polityka dotycząca inwestycji, zarówno przychodzących⁸⁵, jak i wychodzących⁸⁶, przy czym w przypadku tych ostatnich wprost wskazano ChRL jako państwo ryzykowne.

Środki nadzwyczajne, po które sięgano w pierwszym roku drugiej kadencji Trumpa, obejmowały przede wszystkim podnoszenie cel, co

83 Określenie tych instrumentów jako środków nadzwyczajnych odnosi się do przyjętej w niniejszym artykule operacjonalizacji tego pojęcia. Za środki nadzwyczajne uznawane są nie tylko działania podejmowane poza standardowymi procedurami politycznymi lub prawnymi, lecz również rozwiązania stanowiące istotne odejście od paradygmatu amerykańskiej polityki gospodarczej, który dominował przed nasileniem rywalizacji z ChRL. Wielkoskalowe programy wsparcia polityki przemysłowej, takie jak *CHIPS and Science Act* czy *Inflation Reduction Act*, zakwalifikowano do tej kategorii właśnie z tego względu.

84 K. Freifeld, T. Sterling, *U.S. Pushing Netherlands, Japan to Restrict More Chipmaking Equipment to China, Source Says*, „Reuters” [online], 18 VI 2024 [dostęp: 22 XII 2025]: <<https://www.reuters.com/world/us-pushing-netherlands-japan-restrict-more-chipmaking-equipment-china-source-2024-06-18/>>. Trzeba wskazać, że tego rodzaju presję na holenderski rząd stosowała także pierwsza administracja Trumpa. Zob. np. S. van der Lugt, F.-P. van der Putten, *New US Chip Rules Threaten European Strategic Autonomy*, „Clingendael Spectator” [online], 7 XII 2022 [dostęp: 22 XII 2025]: <<https://spectator.clingendael.org/en/publication/new-us-chip-rules-threaten-european-strategic-autonomy/>>.

85 *Fact Sheet: President Biden Signs Executive Order to Ensure Robust Reviews of Evolving National Security Risks by the Committee on Foreign Investment in the United States*, „The White House” [online], 15 IX 2022 [dostęp: 22 XII 2025]: <<https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/statements-releases/2022/09/15/fact-sheet-president-biden-signs-executive-order-to-ensure-robust-reviews-of-evolving-national-security-risks-by-the-committee-on-foreign-investment-in-the-united-states/>>.

86 J. R. Biden Jr., *Executive Order on Addressing United States Investments in Certain National Security Technologies and Products in Countries of Concern*, „The White House” [online], 9 VIII 2023 [dostęp: 22 XII 2025]: <<https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/presidential-actions/2023/08/09/executive-order-on-addressing-united-states-investments-in-certain-national-security-technologies-and-products-in-countries-of-concern/>>.

doprowadziło do odpowiedzi ChRL, a w rezultacie do wojny celnej. Choć cła zostały częściowo zawieszono, nie jest oczywiste, czy i kiedy strony wypracują ostateczne porozumienie. Dla niniejszego badania kluczowe jest także uznanie przez Sąd Najwyższy USA w lutym 2026 r., że *International Emergency Economic Powers Act* nie pozwalał prezydentowi na wprowadzanie ceł. Oznacza to, że zarządzając je, administracja Trumpa zdecydowała się na ryzyko naruszenia prawa ustrojowego, co można interpretować jako przejaw gotowości do stosowania instrumentów pozostających na granicy standardowych procedur. W pozostałych obszarach nadzwyczajne środki zastosowane przez poprzednie administracje zostały co do zasady utrzymane, ale w niektórych dziedzinach wprowadzano w 2025 r. nowe rozwiązania, następnie zawieszane (np. dotyczące eksportu półprzewodników)⁸⁷. Wycofana została klauzula *de minimis*, zwalniająca przesyłki o wartości poniżej 800 dol. z obciążeń celnych⁸⁸. Ze względu na kluczowe dla obu stron znaczenie handlu towarowego między USA a ChRL należy uznać, że ich rywalizacja oraz wdrażane środki nadzwyczajne są bezprecedensowe, zwłaszcza gdy chodzi o wysokość ceł, które w szczytowym momencie przekroczyły z obu stron 100 proc. Wobec doniesień o planach wprowadzania dalszych ograniczeń handlowych należy uznać, że powrót do relacji opartych na zasadzie wolnego handlu jest w najbliższym czasie bardzo mało prawdopodobny, choć część ceł zawieszono aż do listopada 2026 r.

Wnioski

Sekurytyzacja relacji gospodarczych USA z ChRL

Od lat dziewięćdziesiątych XX w. myślenie o zewnętrznych relacjach gospodarczych przeszło w USA zasadniczą zmianę. Liberalizacja handlu nie jest już postrzegana przez dominujące elity polityczne ani ogół społeczeństwa

87 Dokładny faktograficzny opis wszystkich rozwiązań wykraczałby poza zakres niniejszego tekstu ze względu na strategię negocjacyjną władz USA polegającą na wprowadzaniu nowych środków, a następnie ich zawieszaniu.

88 Zob. np. A. McLymore, H. Reid, *What the End of the de minimis Exemption Means for U.S. Shoppers and Businesses*, „Reuters” [online], 29 VIII 2025 [dostęp: 22 XII 2025]: <<https://www.reuters.com/business/retail-consumer/what-end-de-minimis-exemption-means-us-shoppers-businesses-2025-08-29/>>. Mimo że klauzula została wycofana w stosunku do wszystkich przesyłek, to faktycznie uderza przede wszystkim w import z Chin.

jako szansa i konieczność, ale jako zjawisko niosące poważne zagrożenia dla dobrobytu i potęgi państwa, którym należy aktywnie przeciwdziałać, również poza obowiązującymi procedurami. W pierwszym roku drugiej kadencji Donalda Trumpa relacje gospodarcze z ChRL zostały w pełni poddane logice sekurytyzacji – zarówno na poziomie oficjalnej retoryki władz (w strategii bezpieczeństwa narodowego), jak i stosowanych środków nadzwyczajnych, zwłaszcza wielokrotnie podnoszonych cel.

Działania te nie są aberracją, a wynikiem długotrwałego procesu, w którym brali udział przedstawiciele obu stron sceny politycznej oraz specjaliści. Mają one podstawy w gospodarce oraz problemach społecznych. Prawdopodobieństwo nagłej zmiany stosunku do nieskrępowanego wolnego handlu i globalizacji należy uznać za niewielkie, zwłaszcza ze względu na kontynuowanie przez Joe Bidena działań podejmowanych przez administrację poprzednika.

Wnioski dla teorii sekurytyzacji

Analiza relacji gospodarczych USA i ChRL wskazuje, że proces sekurytyzacji może postępować sukcesywnie, obejmując wieloletnią ewolucję dyskursu, reakcji audytorium oraz działań politycznych, co stopniowo prowadzi do przyjęcia środków nadzwyczajnych. W tym sensie przeprowadzone badanie potwierdza zasadność późniejszej krytyki szkoły kopenhaskiej, w której zwraca się uwagę na nadmierne skoncentrowanie klasycznego ujęcia na pojedynczym akcie mowy i niewystarczające uwzględnienie społecznego i politycznego kontekstu procesu sekurytyzacji⁸⁹. Jednocześnie jednak analiza wskazuje, że nie musi to prowadzić do odrzucenia podstawowych ram wypracowanych przez Barry'ego Buzana, Olego Wævera i Jaapa de Wildego ani rozszerzania teorii sekurytyzacji o nowe kategorie. Bardziej użyteczne wydaje się potraktowanie klasycznej propozycji sformułowanej w *Security. A New Framework for Analysis* jako sposobu myślenia o bezpieczeństwie, a nie zamkniętej operacjonalizacji procesu sekurytyzacji.

Przy takim założeniu możliwe staje się szerokie wykorzystanie podstawowych kategorii szkoły kopenhaskiej bez konieczności tworzenia nowych elementów modelu. Alternatywą dla wyodrębniania dodatkowych kategorii – np. kontekstu procesu sekurytyzacji – jest szeroka operacjonalizacja

89 D. Bigo, *Security...*; H. Stritzel, *Towards...*; T. Balzacq, *The Three...*; M. McDonald, *Securitization...*

już istniejących pojęć. W praktyce oznacza to uwzględnianie w analizie również tych działań i wypowiedzi, które nie przedstawiają jeszcze badanego zjawiska jako egzystencjalnego zagrożenia dla obiektu referencyjnego, domagając się wprost działań nadzwyczajnych, lecz współtworzą dyskurs umożliwiający późniejsze powodzenie sekurytyzacji. Rozwiązanie to nie zastępuje klasycznej teorii, lecz rozwija sposób jej zastosowania w badaniu procesów rozciągniętych w czasie. Przyjęcie takiego podejścia pociąga jednak za sobą określone konsekwencje metodologiczne. Po pierwsze, analiza obejmuje nie tylko końcowe, udane próby sekurytyzacji, lecz również wcześniejsze etapy dojrzewania dyskursu. Po drugie, role aktorów sekurytyzacyjnych i audytorium nie muszą mieć charakteru trwałego – w długim okresie te same osoby, instytucje lub środowiska mogą przechodzić od odbioru określonych narracji do ich współtworzenia. Po trzecie, akt sekurytyzacyjny może być rozumiany jako rezultat kumulacji wielu powiązanych wypowiedzi i działań różnych podmiotów, a nie wyłącznie pojedynczego aktu mowy.

Największe konsekwencje dotyczą kategorii audytorium. W procesach rozciągniętych na wiele lat jego reakcja jest stopniowa i niejednoznaczna, co utrudnia wskazanie momentu przekroczenia progu akceptacji dla środków nadzwyczajnych. W klasycznym ujęciu szkoły kopenhaskiej problem ten ma częściowo charakter *superfluum*: skoro pozytywna reakcja audytorium rozpoznawana jest poprzez możliwość zastosowania środków nadzwyczajnych, to samo ich wprowadzenie staje się jednocześnie dowodem uzyskania akceptacji. W praktyce możliwe są dwa rozwiązania – rezygnacja z odrębnej analizy audytorium po zidentyfikowaniu środków nadzwyczajnych albo traktowanie reakcji audytorium jako procesu podlegającego obserwacji, ze świadomością jednak, że zakwalifikowanie pewnych działań jako środków nadzwyczajnych przesądza o wyniku analizy reakcji audytorium. W niniejszej pracy przyjęto drugie z tych rozwiązań, uznając je za bardziej użyteczne dla analizy wieloletniej transformacji stosunków gospodarczych USA i ChRL.

Przeprowadzone badanie pokazuje również użyteczność ujmowania sekurytyzacji jako procesu mającego kolejne fazy rozwoju. W przypadku relacji gospodarczych USA z ChRL wyróżnienie etapów protosekurytyzacji, dojrzewania dyskursu sekurytyzacyjnego oraz sekurytyzacji wykonawczej pozwoliło uchwycić wieloletnią dynamikę zmian bez odchodzenia od podstawowych kategorii wypracowanych przez szkołę kopenhaską.

Zaproponowany model nie stanowi konkurencyjnej teorii sekurytyzacji. Jest raczej próbą rozwinięcia operacjonalizacji klasycznego ujęcia na potrzeby badań nad procesami politycznymi zachodzącymi w długim okresie. Pokazuje, że przy odpowiednio szerokiej interpretacji podstawowe kategorie wypracowane przez szkołę kopenhaską pozostają użyteczne również w analizie relacji gospodarczych oraz innych obszarów, w których sekurytyzacja nie następuje w wyniku pojedynczego aktu mowy, lecz wieloletniej ewolucji dyskursu, instytucji i polityki państwa, np. tożsamości politycznej, środowiska naturalnego czy przemian społecznych.

Bibliografia

- America's Place in the World 2005. An Investigation of the Attitudes of American Opinion Leaders and the American Public about International Affairs*, Pew Research Center for the People & the Press, Washington 2005: <https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/20/2005/11/263_report.pdf> [dostęp: 19 III 2026].
- America's Place in the World II. More Comfort with Post-Cold War Era; Opinion Leaders Say, Public Differs*, „Pew Research Center for the People & the Press” [online], 10 X 1997 [dostęp: 16 II 2026]: <<https://www.pewresearch.org/politics/1997/10/10/americas-place-in-the-world-ii/>>.
- Autor D., Dorn D., Hanson G., *On the Persistence of the China Shock*, „Brookings Papers on Economic Activity” 2021, No. 2: <<https://doi.org/10.1353/eca.2022.0005>> [dostęp: 16 II 2026].
- Autor D., Dorn D., Hanson G., Majlesi K., *Importing Political Polarization? The Electoral Consequences of Rising Trade Exposure*, „American Economic Review” 2020, vol. 110, No. 10.
- Balzacq T., *The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context*, „European Journal of International Relations” 2005, vol. 11, No. 2.
- Biden J. R. Jr., *Executive Order on Addressing United States Investments in Certain National Security Technologies and Products in Countries of Concern*, „The White House” [online], 9 VIII 2023 [dostęp: 22 XII 2025]: <<https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/presidential-actions/2023/08/09/executive-order-on-addressing-united-states-investments-in-certain-national-security-technologies-and-products-in-countries-of-concern/>>.
- Bigo D., *Security and Immigration: Toward a Critique of the Governmentality of Unease*, „Alternatives” 2002, vol. 27, special issue.
- Bombardini M., Li B., Trebbi F., *Did U.S. Politicians Expect the China Shock?*, National Bureau of Economic Research, Cambridge 2020 (NBER Working Paper, 28073).

- Bush Backs China Trade Deal*, „BBC” [online], 17 V 2000 [dostęp: 19 III 2026]: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/752224.stm>>.
- Buzan B., Wæver O., Wilde J. de, *Security. A New Framework for Analysis*, Lynne Rienner Publishers, Boulder–London 1998.
- Campion A. S., *From CNOOC to Huawei: Securitization, the China Threat, and Critical Infrastructure*, „Asian Journal of Political Science” 2020, vol. 28, No. 1: <<https://doi.org/10.1080/02185377.2020.1741416>> [dostęp: 16 II 2026].
- Carothers Ch., Sun T., *Bipartisanship on China in a Polarized America*, „International Relations” 2026, vol. 40, No. 2: <<https://doi.org/10.1177/00471178231201484>> [dostęp: 16 II 2026].
- Che Y., Lu Y., Pierce J. R., Schott P. K., Tao Z., *Did Trade Liberalization with China Influence U.S. Elections?*, National Bureau of Economic Research, Cambridge 2020 (NBER Working Paper, 26768).
- Cichanowicz T., Zhang J. J., *The Politics of Securitization: U.S. and Japanese Legislative Responses to De-Risking with China*, „Law & Geoeconomics” 2025, vol. 1, issue 1: <<https://doi.org/10.1163/29505720-bja00006>> [dostęp: 16 II 2026].
- Cordeiro Viana e Silva C., Pereira A. E., *Securitization Theory and Its Empirical Application: A Literature Review*, „Revista de Sociologia e Política” 2024, vol. 32, e019: <<https://doi.org/10.1590/1678-98732432e019>> [dostęp: 16 II 2026].
- Daniels L. von, *Economy and National Security. US Foreign Economic Policy under Trump and Biden*, German Institute for International and Security Affairs, Berlin 2024 (SWP Research Paper, 11).
- Disputes by Member*, „World Trade Organization” [online, dostęp: 16 II 2026]: <https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/dispu_by_country_e.htm>.
- Dzierżanowski P., *Nierównowagi w gospodarce ChRL a napięcia w relacjach z USA*, „Sprawy Międzynarodowe” 2025, t. 78, nr 1: <<https://doi.org/10.35757/SM.202578.1.05>> [dostęp: 16 II 2026].
- Fact Sheet: President Biden Signs Executive Order to Ensure Robust Reviews of Evolving National Security Risks by the Committee on Foreign Investment in the United States*, „The White House” [online], 15 IX 2022 [dostęp: 22 XII 2025]: <<https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/statements-releases/2022/09/15/fact-sheet-president-biden-signs-executive-order-to-ensure-robust-reviews-of-evolving-national-security-risks-by-the-committee-on-foreign-investment-in-the-united-states/>>.
- Fact Sheet: President Biden Takes Action to Protect American Workers and Businesses from China’s Unfair Trade Practices*, „The White House” [online], 14 V 2024 [dostęp: 21 XII 2025]: <<https://bidenwhitehouse.archives.gov/briefing-room/statements-releases/2024/05/14/fact-sheet-president-biden-takes-action-to-protect-american-workers-and-businesses-from-chinas-unfair-trade-practices/>>.
- Freifeld K., Sterling T., *U.S. Pushing Netherlands, Japan to Restrict More Chipmaking Equipment to China*, *Source Says*, „Reuters” [online], 18 VI 2024 [dostęp: 22 XII 2025]: <<https://www.reuters.com/world/us-pushing-netherlands-japan-restrict-more-chipmaking-equipment-china-source-2024-06-18/>>.

- Full Transcript: Donald Trump's Jobs Plan Speech*, „Politico” [online], 28 VI 2016 [dostęp: 30 I 2026]: <<https://www.politico.com/story/2016/06/full-transcript-trump-job-plan-speech-224891>>.
- Grosse T. G., *The Geoeconomics of US–China Rivalry and Its Implications for Europe*, „Studia Europejskie / Studies in European Affairs” 2025, vol. 29, No. 4: <<https://doi.org/10.33067/SE.4.2025.2>> [dostęp: 16 II 2026].
- Huang Ch., Silver L., Clancy L., *Negative Views of China Have Softened Slightly among Americans*, Pew Research Center, Washington, 17 IV 2025: <https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/20/2025/04/PG_2025.04.17_us-views-of-china_report.pdf> [dostęp: 19 III 2026].
- Jackson J. K., *The Committee on Foreign Investment in the United States (CFIUS)*, Congressional Research Service, Washington, 6 VIII 2019 (Report, RL33388).
- Klein M. C., Pettis M., *Trade Wars Are Class Wars. How Rising Inequality Distorts the Global Economy and Threatens International Peace*, Yale University Press, New Haven 2020.
- Lampton D. M., *Same Bed, Different Dreams: Managing U.S.-China Relations, 1989–2000*, University of California Press, Berkeley–Los Angeles–London 2001.
- Lighthizer R. E., *How to Set World Trade Straight*, „The Wall Street Journal” [online], 20 VIII 2020 [dostęp: 12 II 2026]: <<https://www.wsj.com/opinion/how-to-set-world-trade-straight-11597966341>>.
- Lighthizer R. E., *No Trade Is Free: Changing Course, Taking on China, and Helping America's Workers*, Broadside Books, New York 2023.
- Lighthizer R. E., *Stifling the Economy: One Argument at a Time*, „The New York Times” [online], 21 III 2010 [dostęp: 24 I 2026]: <<https://www.nytimes.com/2010/03/22/opinion/22lighthizer.html>>.
- Lugt S. van der, Putten F.-P. van der, *New US Chip Rules Threaten European Strategic Autonomy*, „Clingendael Spectator” [online], 7 XII 2022 [dostęp: 22 XII 2025]: <<https://spectator.clingendael.org/en/publication/new-us-chip-rules-threaten-european-strategic-autonomy>>.
- Luttwak E. N., *From Geopolitics to Geo-Economics: Logic of Conflict, Grammar of Commerce*, „The National Interest” 1990, No. 20.
- Mandate for Leadership. The Conservative Promise*, The Heritage Foundation, Washington 2023: <https://static.heritage.org/project2025/2025_MandateForLeadership_FULL.pdf> [dostęp: 11 II 2026].
- Marandici I., *A Second Cold War? Explaining Changes in the American Discourse on China: Evidence from the Presidential Debates (1960–2020)*, „Journal of Chinese Political Science” 2023, vol. 28: <<https://doi.org/10.1007/s11366-023-09857-z>> [dostęp: 16 II 2026].
- McDonald M., *Securitization and the Construction of Security*, „European Journal of International Relations” 2008, vol. 14, No. 4.
- McLymore A., Reid H., *What the End of the de minimis Exemption Means for U.S. Shoppers and Businesses*, „Reuters” [online], 29 VIII 2025 [dostęp: 22 XII 2025].

- 2025]: <<https://www.reuters.com/business/retail-consumer/what-end-de-mini-mis-exemption-means-us-shoppers-businesses-2025-08-29/>>.
- Morrison W. M., *China-U.S. Trade Issues*, Congressional Research Service, Washington, 30 VI 2018 (Report, RL33536): <<https://sgp.fas.org/crs/row/RL33536.pdf>> [dostęp: 27 VII 2026].
- Mutz D. C., *Winners and Losers. The Psychology of Foreign Trade*, Princeton University Press, Princeton–Oxford 2021.
- National Security Strategy*, The White House, Washington, October 2022: <https://bidenwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2022/10/Biden-Harris-Administrations-National-Security-Strategy-10.2022.pdf?utm_source=substack&utm_medium=email> [dostęp: 15 II 2026].
- National Security Strategy of the United States of America*, The White House, Washington, December 2017: <<https://trumpwhitehouse.archives.gov/wp-content/uploads/2017/12/NSS-Final-12-18-2017-0905.pdf>> [dostęp: 15 II 2026].
- National Security Strategy of the United States of America*, The White House, Washington, November 2025: <<https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>> [dostęp: 15 II 2026].
- Navarro P., *The Case for Fair Trade*, [w:] *Mandate for Leadership. The Conservative Promise*, The Heritage Foundation, Washington 2023: <https://static.heritage.org/project2025/2025_MandateForLeadership_FULLL.pdf> [dostęp: 11 II 2026].
- Navarro P., *The Coming China Wars: Where They Will Be Fought and How They Will Be Won*, Pearson Education, Upper Saddle River 2006.
- Navarro P., Autry G., *Death by China: Confronting the Dragon – A Global Call to Action*, Pearson Education, Upper Saddle River 2011.
- Nyman J., „Red Storm Ahead”: *Securitisation of Energy in US–China Relations*, „Millennium. Journal of International Studies” 2014, vol. 43, No. 1: <<https://doi.org/10.1177/0305829814525495>> [dostęp: 16 II 2026].
- Palmer O., Swaine M. D., *Mitt Romney’s China Policy*, „Carnegie Endowment for International Peace” [online], 30 I 2012 [dostęp: 30 I 2026]: <<https://carnegie-endowment.org/research/2012/01/mitt-romneys-china-policy>>.
- Pan C., *The „China Threat” in American Self-Imagination: The Discursive Construction of Other as Power Politics*, „Alternatives” 2004, vol. 29, No. 3.
- Pettis M., *The Great Rebalancing: Trade, Conflict, and the Perilous Road Ahead for the World Economy*, Princeton University Press, Princeton–Oxford 2013.
- Pettis M., *What Will It Take for China’s GDP to Grow at 4–5 Percent over the Next Decade?*, „Carnegie Endowment for International Peace” [online], 4 XII 2023 [dostęp: 16 II 2025]: <<https://carnegieendowment.org/china-financial-markets/2023/12/what-will-it-take-for-chinas-gdp-to-grow-at-4-5-percent-over-the-next-decade>>.
- Prestowitz C., *U.S.–China Economic Relations and the Third Wave of Globalization*, U.S.–China Economic and Security Review Commission, 19–20 V 2005: <https://www.uscc.gov/sites/default/files/5.19-20.05prestowitz_clyde_wrts.pdf> [dostęp: 12 I 2026].

- Public Sees U.S. Power Declining as Support for Global Engagement Slips. America's Place in the World 2013*, Pew Research Center, Washington 2013: <<https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/4/2013/12/12-3-13-APW-VI-release1.pdf>> [dostęp: 19 III 2026].
- Public Uncertain, Divided over America's Place in the World. Growing Support for Increased Defense Spending*, Pew Research Center, Washington, April 2016: <<https://www.pewresearch.org/wp-content/uploads/sites/4/2016/05/05-05-2016-Foreign-policy-APW-release.pdf>> [dostęp: 19 III 2026].
- Read Donald Trump's Speech on Trade*, „Time” [online], 28 VI 2016 [dostęp: 30 I 2026]: <<https://time.com/4386335/donald-trump-trade-speech-transcript/>>.
- Remarks by Tom Donilon, National Security Advisor to the President*, „The White House” [online], 11 III 2013 [dostęp: 30 I 2026]: <<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/03/11/remarks-tom-donilon-national-security-advisor-president-united-states-an>>.
- SA 309, „Congressional Record” 2005, vol. 151, No. 38: <<https://www.congress.gov/109/crec/2005/04/06/151/38/CREC-2005-04-06.pdf>> [dostęp: 16 II 2026].
- Scott R. E., *The China Trade Toll: Widespread Wage Suppression, 2 Million Jobs Lost in the U.S.*, Economic Policy Institute, Washington, 30 VII 2008 (Briefing Paper, 219): <<https://www.epi.org/page/-/old/briefingpapers/219/bp219.pdf>> [dostęp: 20 XII 2025].
- Song W., *Securitization of the „China Threat” Discourse: A Poststructuralist Account*, „China Review” 2015, vol. 15, No. 1.
- Stritzel H., *Towards a Theory of Securitization: Copenhagen and Beyond*, „European Journal of International Relations” 2007, vol. 13, No. 3.
- Trump D. J., *Executive Order on Securing the Information and Communications Technology and Services Supply Chain*, „The White House” [online], 15 V 2019 [dostęp: 21 XII 2025]: <<https://trumpwhitehouse.archives.gov/presidential-actions/executive-order-securing-information-communications-technology-services-supply-chain/>>.
- Trump D. J., *Presidential Memorandum on the Actions by the United States Related to the Section 301 Investigation*, „The White House” [online], 22 III 2018 [dostęp: 9 XI 2025]: <<https://trumpwhitehouse.archives.gov/presidential-actions/presidential-memorandum-actions-united-states-related-section-301-investigation/>>.
- Trump Says He'll Bring Jobs Back to America. Economists Are Skeptical*, „PBS” [online], 14 III 2016 [dostęp: 5 II 2026]: <<https://www.pbs.org/newshour/economy/trump-says-hell-bring-jobs-back-to-america-economists-are-skeptical>>.
- Turner O., „Threatening” China and US Security: *The International Politics of Identity*, „Review of International Studies” 2013, vol. 39, issue 4.
- [*Twenty Fifteen*] *2015 Report to Congress on China's WTO Compliance*, Office of the United States Trade Representative, Washington 2015: <<https://ustr.gov/sites/default/files/2015-Report-to-Congress-China-WTO-Compliance.pdf>> [dostęp: 16 II 2026].

- [*Twenty Twelve*] *2012 Report to Congress of the U.S.-China Economic and Security Review Commission*, U.S.-China Economic and Security Review Commission, Washington 2012: <https://www.uscc.gov/sites/default/files/annual_reports/2012-Report-to-Congress.pdf> [dostęp: 30 I 2026].
- [*Two Thousand and Five*] *2005 Report to Congress of the U.S.-China Economic and Security Review Commission*, U.S. Government Printing Office, November 2005: <https://www.uscc.gov/sites/default/files/annual_reports/2005-Report-to-Congress.pdf> [dostęp: 24 I 2026].
- Yang Y. E., Liu X., *The „China Threat” through the Lens of US Print Media: 1992–2006*, „Journal of Contemporary China” 2012, vol. 21, No. 76.